

OBOWIĄZKI OPERATORÓW urządzeń i instalacji chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła

25 czerwca 2015 ogłoszony został tekst ustawy z dnia 15 maja 2015 o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (Dziennik Ustaw z 2015 r., poz. 881).

Pełny tekst do pobrania z naszej strony internetowej: http://www.schiessl.pl/index_pol.php?dzial=8&id=16

Ustawa „określa postępowanie w sprawach wykonywania obowiązków” wynikających z unijnego Rozporządzenia 1005/2009 (dotyczącego m.in. czynników HCFC, których legalne stosowanie dobiegło końca 31.12.2014) i wynikających z Rozporządzenia 842/2006 dotyczącego m.in. HFC w chłodnictwie, klimatyzacji i pompach ciepła (zostało znowelizowane Rozporządzeniem F-gazowym 517/2014, które obowiązuje od 01.01.2015).

Ustawa weszła w życie 10 lipca 2015, natomiast część obowiązków (i kar za ich nieprzebranie) wejdzie w życie po 3 lub 6 miesiącach od ogłoszenia (czyli odpowiednio – 26 września i 26 grudnia 2015), przy czym **przepisy dotyczące szkoleń i certyfikacji – zarówno osób jak firm – wymagają wydania rozporządzeń wykonawczych przez Ministra Gospodarki**. Na dzień dzisiejszy trudno określić kiedy rozporządzenia te zostaną wydane, a do tego czasu nie można wymagać posiadania certyfikatów i karać za ich nieposiadanie.

W nowej ustawie znalazła się szczegółowa definicja operatora, jako podmiotu odpowiedzialnego za realizację szeregu obowiązków, w tym za **zapobieganie wyciekom F-gazów z urządzeń i instalacji chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła i dokonywanie tak szybko, jak jest to możliwe, naprawy wszelkich wykrytych wycieków** (Art. 3 ust. 1 Rozporządzenia 842/2006).

Warto również wiedzieć, że Art. 3 rozporządzenia (WE) 517/2014 stwierdza, iż **celowe uwalnianie fluorowanych gazów cieplarnianych do atmosfery jest zakazane**, a operatorzy mają obowiązek podejmować wszelkie środki możliwe do zastosowania z technicznego i ekonomicznego punktu widzenia, w celu zminimalizowania wycieku F-gazów.

Zgodnie z Art. 4 ust. 1 ustawy **operatorem jest podmiot (osoba fizyczna lub przedsiębiorstwo) sprawujący faktyczną kontrolę nad technicznym działaniem urządzenia**, polegającą na:

- pełnym dostępem do urządzenia, umożliwiającym nadzorowanie jego elementów i ich funkcjonowania oraz możliwości udostępnienia urządzenia osobom trzecim;
- codziennej kontroli funkcjonowania urządzenia, w tym podejmowaniu decyzji o jego włączeniu lub wyłączeniu;
- podejmowaniu decyzji w sprawach finansowych i technicznych dotyczących modyfikacji urządzenia, w szczególności wymiany poszczególnych elementów, zainstalowania detektora wycieków, podejmowaniu decyzji w sprawie modyfikacji ilości F-gazów zawartych w urządzeniu oraz decyzji dotyczących sprawdzenia pod względem wycieków lub naprawy urządzenia.

W praktyce oznacza to, że w zdecydowanej większości przypadków **operatorem jest właściciel urządzenia lub instalacji**.

Operator może zlecić osobie trzeciej (czyli np. firmie serwisowej), w formie pisemnej (np. w postaci umowy i za stosownym wynagrodzeniem), sprawowanie kontroli nad technicznym działaniem urządzeń. Ale również w takim przypadku **odpowiedzialność za sprawowanie kontroli przez osobę trzecią ponosi operator** (Art. 4 ust 3 ustawy).

Obowiązki dotyczące odzysku czynników chłodniczych

Obowiązkiem operatora stacjonarnych urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła jest wprowadzenie w życie uzgodnień dotyczących właściwego odzysku fluorowanych gazów cieplarnianych, w celu zapewnienia ich recyklingu, regeneracji lub zniszczenia (Art. 4 ust 1. rozporządzenia (WE) 842/2006).

Zgodnie z Art. 11 ustawy obowiązek ten dotyczy również „ruchomych urządzeń”, (czyli transportu chłodniczego) oraz „systemów klimatyzacji w niektórych pojazdach silnikowych” (czyli klimatyzacji samochodowej).

Schiessl Polska Sp. z o.o.

ul. Raszyńska 13
05-500 Piaseczno
tel.: 22 750 42 94-95
fax: 22 750 42 96
schiessl@schiessl.pl
www.schiessl.pl

Oddziały

Białystok	tel.: 85 651 52 20	bialystok@schiessl.pl
Bydgoszcz	tel.: 52 321 12 53	bydgoszcz@schiessl.pl
Kraków	tel.: 12 658 89 88	krakow@schiessl.pl
Lublin	tel.: 81 744 51 02	lublin@schiessl.pl
Łódź	tel.: 42 686 20 95	lodz@schiessl.pl
Poznań	tel.: 61 285 68 26	poznan@schiessl.pl

Sopot	tel.: 58 555 15 13	sopot@schiessl.pl
Sosnowiec	tel.: 32 299 94 40	sosnowiec@schiessl.pl
Szczecin	tel.: 91 462 49 59	szczecin@schiessl.pl
Warszawa I	tel.: 22 750 42 90	warszawa@schiessl.pl
Warszawa II	tel.: 22 675 04 28	warszawa2@schiessl.pl
Wrocław	tel.: 71 332 31 11	wroclaw@schiessl.pl

Odzysku czynników należy dokonywać podczas serwisowania i konserwacji urządzeń oraz przed ich końcowym unieszkodliwieniem (Art. 4 ust. 4. rozporządzenia 842/2006). Po wydaniu rozporządzeń wykonawczych przez Ministra Gospodarki i wejściu w życie krajowego systemu certyfikacji F-gazowej, obowiązek ten będzie musiał być wykonywany przez personel posiadający odpowiednie certyfikaty.

Wszystkich korzystających z butli i zbiorników na F-gazy (operatorów, instalatorów i serwisantów, warsztatów samochodowych itp.) dotyczy też **obowiązek zapewnienia odzysku wszelkich pozostałości gazów zawartych w pojemnikach**, których okres użytkowania (legalizacja) dobiega końca, w celu zapewnienia recyklingu, regeneracji lub zniszczenia czynnika (Art. 4 ust. 2. rozporządzenia 842/2006).

Niewprowadzenie przez operatora w życie uzgodnień dotyczących właściwego odzysku F-gazów i niezapewnienie dokonania odzysku przed końcowym unieszkodliwieniem urządzeń oraz podczas ich serwisowania lub konserwacji są **zagrożone administracyjną karą pieniężną** w wysokości od 4.000 do 10.000 złotych (Art. 48 pkt 13 i 16 ustawy), którą wymierza wojewódzki inspektor ochrony środowiska.

Tej samej wysokości karę wymierza się za niezapewnienie wykonania przez osobę wykorzystującą butle zawierające F-gazy poprawnego odzysku pozostałości czynników (Art. 48 pkt 14).

Kary te obowiązywać będą od 26 września 2015 roku (Art. 72 ust. 1). Przy ustalaniu wysokości kar uwzględnia się rodzaj i zakres naruszenia, w tym jego wpływ na środowisko, dotychczasową działalność podmiotu, który popełnił naruszenie oraz skutki naruszenia (Art. 51 pkt 5). Kary ulegają przedawnieniu po upływie 3 lat od popełnienia naruszenia (Art. 51 pkt 7).

Pozostałe obowiązki operatorów

Obowiązująca w Polsce legislacja dotycząca fluorowanych gazów cieplarnianych (Rozporządzenie 842/2006, Rozporządzenie 517/2014 oraz nowa Ustawa z 15 maja 2015) nakłada na operatorów urządzeń i instalacji zawierających czynniki chłodnicze HFC szereg innych obowiązków.

Należy do nich zapewnienie, aby urządzenia i instalacje chłodnicze, klimatyzacyjne i pompy ciepła zawierające co najmniej 3 kg F-gazów lub 6 kg dla urządzeń „z hermetycznie zamkniętymi systemami” (wg. Art. 4 ust. 1 rozporządzenia 517/2014 wartością graniczną jest odpowiednio 5 i 10 t ekwiwalentu CO₂) były **okresowo kontrolowane pod względem wycieków**. Rozporządzenie (WE) nr 1516/2007 szczegółowo określa standardowe wymogi skutecznej kontroli szczelności, możliwe do zastosowania metody kontroli i kryteria wyboru właściwej metody. W przygotowaniu jest też rozporządzenie Ministra Gospodarki „w sprawie wymagań, jakie muszą być spełnione przy przeprowadzaniu sprawdzania pod względem wycieków urządzeń chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła”.

Po wydaniu rozporządzeń wykonawczych przez Ministra Gospodarki i wejściu w życie krajowego systemu certyfikacji F-gazowej, obowiązek ten będzie musiał być wykonywany przez personel posiadający odpowiednie certyfikaty.

Częstotliwość kontroli szczelności zależna jest od wielkości napełnienia instalacji (wg. 842/2006: waga czynnika w kg; wg. 517/2014: ilość czynnika w tonach ekwiwalentu CO₂) i musi odbywać się zgodnie z harmonogramem określonym w Art. 3 ust. 2 rozporządzenia 842/2006.

Harmonogram kontroli szczelności

minimalna częstotliwość kontroli szczelności	wielkość napełnienia F-gazem	
	wg 842/2006	wg 517/2014
co 12 miesięcy	≥ 3 kg (hermetyczne ≥ 6 kg)	≥ 5 t ekw. CO ₂ (hermetyczne ≥ 10 t ekw. CO ₂)
co 6 miesięcy	≥ 30 kg	≥ 50 t ekw. CO ₂
co 3 miesiące	≥ 300 kg	≥ 500 t ekw. CO ₂

Nadto operatorzy urządzeń zawierających F-gazy w ilości 300 kg i więcej (wg. 517/2014 Art. 5 ust. 1 – od 500 t ekwiwalentu CO₂) mają obowiązek **wyposażyć urządzenia w system wykrywania wycieków**, czyli „skalibrowany przyrząd mechaniczny, elektryczny lub elektroniczny służący do wykrywania wycieków”, który alarmuje operatora lub firmę serwisową o każdym wycieku.

Zainstalowanie takiego systemu pozwala zmniejszyć o połowę częstotliwość kontroli, ale prawidłowość działania systemu musi być kontrolowana co najmniej raz na 12 miesięcy.

Niedopełnienie przez operatora powyższych obowiązków będzie zagrożone karą w wysokości od 4.000 do 10.000 złotych poczynszy od 26 września 2015, z wyjątkiem obowiązku zainstalowania systemu wykrywania wycieków i jego kontroli, za którego brak inspektor ochrony środowiska może wymierzyć karę już od 10 lipca 2015 (Art. 48 pkt 9 i 10 ustawy).

Progi napełnienia dla wybranych czynników HFC

czynnik	GWP /1 kg	5 t ekw. CO ₂	50 t ekw. CO ₂	500 t ekw. CO ₂
R134a	1430	3,50 kg	35,00 kg	350,00 kg
R404A	3922	1,27 kg	12,75 kg	127,50 kg
R407F	1825	2,74 kg	27,40 kg	274,00 kg
R410A	2088	2,40 kg	24,00 kg	240,00 kg

Rozdział 2 ustawy przynosi **obowiązek prowadzenia dokumentacji przez operatorów**, polegający m.in. na sporządzeniu i prowadzeniu tzw. Karty Urządzenia, oddzielnie dla każdego urządzenia, które zawiera 3 kg i więcej F-gazów (wg. 517/2014 - 5 t ekwiwalentu CO₂). Zawartość Karty Urządzenia szczegółowo precyzuje Art. 14 ust. 3 ustawy. Kartę Urządzenia należy sporządzić w terminie 10 dni od daty dostarczenia go do miejsca funkcjonowania lub w 10 dni od zainstalowania (Art. 14 ust. 5 ustawy).

Po utworzeniu przez Instytut Chemii Przemysłowej (tzw. wyspecjalizowana jednostka o kompetencjach określonych w Art. 16 ustawy) Centralnego Rejestru Operatorów, każdy operator posiadający urządzenia zawierające 3 i więcej kg F-gazów będzie obowiązany do zarejestrowania się w tej cyfrowej bazie danych (Art. 16 ust. 6), do umieszczenia w niej wszystkich Kart Urządzeń w formie elektronicznej i do zapewnienia, że w kartach odnotowywane będą wszystkie wykonywane czynności dotyczące instalacji, konserwacji i serwisowania, kontroli szczelności, instalowania systemów wykrywania wycieków, odzysku gazów oraz końcowego unieszkodliwienia urządzenia (Art. 14 ust. 3 pkt 4).

Karty urządzeń zainstalowanych przed 10 lipca 2015 będą musiały zostać sporządzone „w terminie 60 dni od dnia utworzenia Centralnego Rejestru Operatorów” (Art. 60 ust 3), który powinien zostać uruchomiony do końca tego roku.

Po wejściu w życie certyfikatów F-gazowych operator będzie musiał zapewnić, aby wpisów do Karty Urządzenia dotyczących powyższych czynności dokonywały, w terminie 5 dni roboczych, osoby posiadające stosowny certyfikat dla personelu (Art. 15).

Po 26 września 2015 czynnik chłodniczy z grupy HFC będzie mógł zgodnie z prawem kupić wyłącznie przedsiębiorca posiadający certyfikat F-gazowy (Art. 10 ust. 1). Naruszenie tego przepisu jest zagrożone karą w wysokości od 4.000 do 10.000 zł (Art. 48 pkt 28).

Ponieważ do tej pory nie zostały wydane rozporządzenia wykonawcze Ministra Gospodarki dotyczące certyfikacji osób oraz firm, **obecnie trudno określić od kiedy w praktyce będzie można wymagać posiadania certyfikatów przy zakupie czynników HFC**, a tym bardziej karać za ich nieposiadanie.

Do 28 lutego 2016, a następnie co rok, każdy podmiot, który przywozi F-gazy na terytorium RP z innych krajów UE oraz spoza terytorium Unii, ma **obowiązek złożenia sprawozdania** do „wyspecjalizowanej jednostki”, czyli do Instytutu Chemii Przemysłowej (Art. 39 ustawy).

Obowiązek ten, w terminie do 31 marca, dotyczy także wszystkich przywożących produkty zawierające F-gazy (w tym stacjonarne lub ruchome urządzenia chłodnicze, klimatyzacyjne i pompy ciepła), a także wszystkich tych, którzy stosują F-gazy w produkcji, instalowaniu, napełnianiu, serwisowaniu lub konserwacji produktów, urządzeń i instalacji.

Po wydaniu przez Ministra Środowiska stosownego rozporządzenia i utworzeniu przez IChP cyfrowej bazy danych, w której gromadzone będą dane zawarte w sprawozdaniach (Art. 41), firmy objęte obowiązkiem sprawozdań będą musiały zarejestrować się w tej bazie danych, a następnie przekazywać swoje roczne sprawozdania w postaci formularzy elektronicznych (Art. 40 ust. 1).